

ΜΑΡΙΑ ΛΑΪΝΑ Ποιήτρια

Media: ΤΑ ΝΕΑ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ **Page:** 1,8-9 **Published at:** 21-10-2023

Author: **Surface:** 1876.22 cm² **Circulation:** 24590

Subjects:

ΜΑΡΙΑ ΛΑΪΝΑ
Ποιήτρια
Σ. 8-9

Focus Η ΑΛΛΟΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δεν αρέσκειται «μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες», «μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου». Γι' αυτό και κάθε συνέντευξη μαζί της θεωρείται δύσκολη μέχρι να γίνει, απολαυστική – έως και καθαρτική – όταν πραγματοποιείται. Για τις τυπικές συστάσεις αρκεί να πούμε ότι η Μαρία Λαϊνά αποτελεί σήμερα μία από τις σημαντικότερες μορφές των νεοελληνικών γραμμάτων. Η ποιήτρια, θεατρική συγγραφέας και σεναριογράφος απέδωσε με το πυκνό όσο και λιπό ύφος της – που θρέφεται στο ημίφως, για τους γνωρίζοντες –, τη θρυμματισμένη μοναχικότητα του ατόμου εντός άσπεως. Την αναζήτηση των εγκάρσιων τομών του, πάνω στον έρωτα και τον θάνατο. «Φυσικά η φωνή είναι πολλές φωνές. / Κάποιες κατάφεραν να γίνουν ευδιάκριτες/ λίγες πιο δυνατά/ οι πιο πολλές θα μείνουνε στο χρώμα/ – βαλές ή ντάμα–», όπως έγραφε η ίδια το 1991.

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΣ

Γεννημένη το 1947 στην Πάτρα, η Λαϊνά ήρθε από μικρή στην Αθήνα. Σπούδασε Νομικά, αλλά δεν μπορούσε να φανταστεί τον εαυτό της χωρίς ποίηση και θέατρο. Πρώτος της σταθμός... ο Μίλτος Σαχτούρης. Στο μικρό διαμέρισμα του Παγκρατίου, όπου και μας υποδέχτηκε βλέποντας μια ταινία στον υπολογιστή της, κυριαρχούν τα βιβλία και η μουσική. Συνεχίζοντας τις συστάσεις, η Λαϊνά ανήκει στην περίφημη γενιά του '70 όπως ονομάστηκε, ενώ η ίδια υπήρξε από τις κύριες «υπεύθυνες» για την εξέλιξη της ποιητικής γλώσσας, που έχει επηρεάσει πολλούς νέους ποιητές μέχρι και σήμερα. Αφορμή για τη συνέντευξη μας αυτή ήταν το Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων, για την προσφορά της στον λογοτεχνικό μας πολιτισμό, στο πλαίσιο των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας 2022, με το οποίο τιμήθηκε τον περασμένο Ιούνιο. Πραγματικά αιτία είναι οι ποιητικές συλλογές που συνεχίζει να εκδίδει τα τελευταία χρόνια υπηρετώντας το ύφος της λιτότητας, των ελάχιστων και απαραίτητων λέξεων, τη χωρίς άλλα ψιμύθια ποιητική φωνή. Γράφει στο «Μια φθινοπωρινή μέρα» από το «Ο,τι έγινε» (εκδ. Πατάκη, 2020), τη συλλογή που κυκλοφόρησε παράλληλα με τα πεζά της υπό τον τίτλο «Τι όμορφη που είναι η ζωή» (επίσης Πατάκης): «Απλώς μια φθινοπωρινή ημέρα/ δίχως βροχή/ και δίχως άνεμο/ ο κήπος μου φέτος δεν θα έχει λουλούδια/ ούτε στην άκρη του λιμνούλα με χρυσοψάρα/ άθελά μου θυμάμαι/ ανώφελα χρόνια/ ακόμη μία φορά/ η τύχη μου χαμογελάει/ η μοναξιά που ονειρευόμουν στα νιάτα μου/ θ' ανοίξει το μουσικάλι του κρασι/ και θα μ' ανάψει το τσιγάρο». Για την ιστορία, το τελευταίο βιβλίο της, που κυκλοφόρησε πρόσφατα (Πατάκης), περιλαμβάνει τα δύο θεατρικά έργα «Λοξοί δρόμοι» και «Το δέντρο». Το πρώτο έργο είναι πολυπρόσωπο, με την έννοια ότι τον πρωταγωνιστικό ρόλο υποδύεται μια γυναίκα, η οποία περιδιαβάζει σπουδαίους γυναικείους ρόλους του διεθνούς θεατρικού ρεπερτορίου (Ευριπίδης, Σαίξπηρ, Ίβεν, Στρίντμπεργκ, Ουίλιαμς) υποβοηθούμενη επί σκηνής από έναν πλαστό «σκηνοθέτη» που την ακολουπιανέρι καθ' ύποδειξη της. Το δεύτερο εκτυλισσεται στη διάρκεια μιας μέρας με το όνειρο και την πραγματικότητα

Μαρία Λαϊνά «Η πολιτική είναι αντίθετη στην ποίηση»

Η ποιήτρια που τον περασμένο Ιούνιο τιμήθηκε με το Μεγάλο Βραβείο Γραμμάτων για την προσφορά στον λογοτεχνικό μας πολιτισμό, μιλάει για την περίπλοκη σχέση της με την ποίηση και την «εποχή του κομισάριου» στην οποία ζούμε

αντιμέτωπα. Δύο μεσήλικοι άντρες στη μέση του ποθενά, ένα δέντρο, ένα πισοπύρι και μια αδιάκοπη παρέλαση ανθρώπων που δείχνουν σχετικό ή άσχετο. Ωσπου πέφτει η νύχτα.

Κυρία Λαϊνά, πόσα χρόνια είστε στο μονοπάτι της λογοτεχνίας;

Ω! Πού να κάτσω να μετρώ τώρα, σίγουρα πάνω από σαράντα, να μη σου πω και παραπάνω. Δεν θα πω σαν να ήταν χτες ή ότι ο χρόνος περνάει νεράκι που λένε. Γιατί είναι πολλά και επώδυνα από πολλές απόψεις χρόνια.

Πότε ξεκινήσατε το γράψιμο;
Αν θυμάμαι καλά δεκαοκτώ με είκοσι χρονών. Μικρή, μια σταλιά.

Ποια είναι η καθημερινή ρουτίνα σας σήμερα;

Η ρουτίνα... εξαρτάται από την ημέρα βέβαια. Άλλες είναι πιο περιέργες και άλλες πιο συνηθισμένες μέρες. Ξυπνάω νωρίς, παίρνω πρωινό και ύστερα μιλάω με δύο - τρεις φίλους στο τηλέφωνο. Υστερα βλέπω καμιά ταινία εδώ στον υπολογιστή και διαβάζω πολύ.

Υπάρχει κάποιο ανάγνωσμα που επιμένετε;
Α, ναί βέβαια. Η «Σιγανή βροχή» του Ναγιό Κάφου (μτφ. Παναγιώτης Ευαγγελίδης, Αλεξάνδρεια), δεν χορταίνω να το διαβάζω. Υγρό, μελαγχολικό τοπίο. Μου αρέσει διαχρονικά η ισπανική κουλτούρα. Το ύφος τους στη λογοτεχνία και ο τρόπος που σκέφτονται τις λέξεις.

Τι λαχταράτε ακόμη και τι πιστεύετε ότι έχει χαθεί;

Δεν ξέρω αν λαχταρώ τίποτα πια. Ίσως να είναι ακόμη τα ταξίδια. Μου λείπει το ενδιαφέρον. Α, και κάτι άλλο: να παίρνει το μυαλό απροσδόκητες στροφές. Ναι, αυτό έχει χαθεί πλέον.

Πού οφείλεται άραγε;

Ποιεύομαι στον τρόπο ζωής και σε όσα αυτό περικλείει. Αποκτήθηκαν μεγαλύτερες ευκολίες και χάσαμε πολλά. Κυρίως τον άλλον τρόπο σκέψης.

Φαίνεται και στην τέχνη αυτό;
Φυσικά και όχι μόνο. Απουσιάζει το διαφορετικό τοπίο, πώς να πω.

Αλλάζει ο κόσμος γύρω μας; Προς τα πού πηγαίνει;

Όχι μόνο προς τα πού πηγαίνει, αλλά και από πού έρχεται είναι το μεγάλο ερώτημα. Περιμένο να δω. Πάντως γέρνει το караβί και μπάζει. Γινόμαστε όλο και πιο συντηρητικοί. Βρισκόμαστε στην εποχή του κομισάριου όπως συνηθίζω να λέω. Για τα πάντα χρειαζόμαστε οδηγίες. Όμως η Ιστορία κύκλους κάνει.

Ας γυρίσουμε λόγο πίσω. Όταν η νεαρή Μαρία έρχεται στην Αθήνα τι επιθυμεί από τον εαυτό της, ονειρεύεται;

Δεν είχα συγκεκριμένες προσδοκίες. Η Πάτρα τότε ήταν όμορφη ακόμη. Στην Αθήνα δεν ήξερα τι θα βρω. Εμεινα σε πολλές γειτονίες. Πατισίων, Χίλων, κέντρο Αθήνας, μέχρι που κατέληξα εδώ στο Παγκράτι. Εκανα πολλές και διαφορετικές μεταξύ τους δουλειές για να ζήσω.

Θέλατε να είστε αλλού;
Αυτόνομη ναί, δεν τη σίκανα τη δικηγόρια. Ασφικτική. Η λαχτάρα μου ήταν να μεγαλώσω. Εκείνο που μου άρεσε ήταν η διδασκαλία, την οποία κι έκανα. Το έμψυχο υλικό με ανανέωνε πάντα.

Ποιους συναντήσατε Αθήνα και σας επηρέασαν;

Α, ο Μίλτος Σαχτούρης. Προσωπικότητα. Καθόταν στη Φωκίωνος Νέγρη ας πούμε. Του είχα στείλει τη δεύτερη συλλογή ποιημάτων μου («Επέκεινα», Κέδρος) και ανταποκρίθηκε. Παράξενο. Εκείνος ήταν καταξιωμένος κι εγώ μεϊράκιο. Πήγαινα σπίτι του. Ζούσε λιτά με μια κανάτα νερό στο προσκεφάλι και μιλούσε ελάχιστα. Αντιμετώπιζα το βλέμμα του που ήταν αμείλικτο. Μου έλεγε: κυρία Λαϊνά, να γράφετε, γιατί θα έρθει η στιγμή που δεν θα μπορείτε να γράφετε. Ωραιοί τύπος.

Πόσο δύσκολο ήταν για μια γυναίκα τότε να δραπευτεί από τη νόρμα;

Ε, ήταν ζόρικο. Από την άλλη μεριά μου ήταν αναπόφορη η όποια καριέρα μου ετοιμαζόταν σαν δικηγόρος.

Αυτή η ενστικτώδης επαφή που έχετε με τις λέξεις πώς σας προέκυψε;

Είχα μια άμεση επαφή με τις λέξεις από πάντα. Δεν άντεχα τα καλολογικά στοιχεία όπως τα έλεγαν τότε. Με ενδιέφεραν από μικρή οι λέξεις, ήταν σαν μαγικές χειρονομίες. Γυμνές όμως. Αυτό το κατάλαβα πολύ νωρίς.

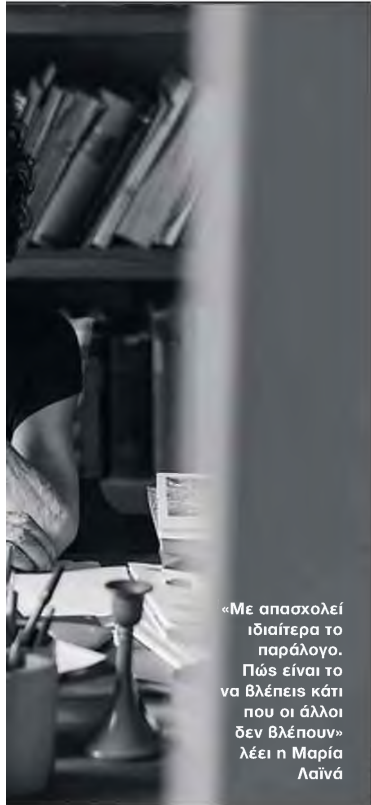
Είπε

Αποκτήθηκαν μεγαλύτερες ευκολίες και χάσαμε πολλά. Κυρίως τον άλλον τρόπο σκέψης

Γνώμαστε όλο και πιο συντηρητικοί. Βρισκόμαστε στην εποχή του κομμοσάρου όπως συνηθίζω να λέω. Για τα πάντα χρειαζόμαστε οδηγίες

Με ενδιέφεραν από μικρή οι λέξεις, ήταν σαν μαγικές χειρονομίες. Γυμνές όμως. Αυτό το κατάλαβα πολύ νωρίς

Η σχέση μου με την ποίηση είναι σίγουρα πολύπλοκη. Για παράδειγμα έχω γράψει πράγματα που δεν καταλαβαίνω πώς έχει συμβεί και βγήκαν από μέσα μου

«Με απασχολεί ιδιαίτερα το παράλογο. Πώς είναι το να βλέπεις κάτι που οι άλλοι δεν βλέπουν» λέει η Μαρία Λαΐνα

«Να γράφεις ακριβώς αυτό που έχεις μέσα σου»

Η ζωή σας εξαρτάται από τον λόγο τελικά;

Εντελώς. Δεν ξέρω πώς θα ήταν αλλιώς η ζωή μου χωρίς την ποίηση και το θέατρο. Ο Ελύτης έχει γράψει τους εξής στίχους (που είναι περίεργο πως τους έγραψε εκείνος, καθότι δεν πολυσυμπαθώ την ποίησή του): «Εδώ στου δρόμου τα μισά... δεύτερη ζωή δεν έχει». Λοιπόν ούτε για μένα είχε.

Πώς προσεγγίσατε αυτή την πυκνή, λιπή γλώσσα που έχετε στο έργο σας;

Λίγες λέξεις και καλές. Μερικές φορές μου έρχεται ένας μουσικός ρυθμός - ξέρετε, μου αρέσει πολύ το ράγκταϊμ -, άλλες φορές πάλι ένα περιεχόμενο. Κάθομαι μόνη μου και σαν να μου υπαγορεύεται κάτι. Τότε αρχίζω και το γράφω. Δεν νομίζω ότι έκανα κάποιο ιδιαίτερο κόπο. Ξέρετε, είναι σαν μια υπερβατική διαδικασία.

Τι απαιτεί για εσάς η ποιητική ή η θεατρική σύνθεση; Πότε καταλαβαίνετε ότι βγάτε κάτι καλό;

Υπάρχει ένα καμπανάκι μέσα μου. Όταν χτυπάει, κοιτάζω αυτό που έγραψα και διακρίνω αν είναι καλό ή όχι.

Έχετε πει ότι σας ενδιαφέρει το νόημα σε ένα ποίημα, όχι οι περικοκλάδες. Τι εννοείτε ακριβώς;

Να γράφεις ακριβώς αυτό που έχεις μέσα σου. Για παράδειγμα, κύριε Κουρμούλη, φεύγοντας από το διαμέρισμά μου ξέρετε

τι θα συναντήσετε; Γνωρίζετε δηλαδή πως θα κατεβείτε σκάλες για να βγειτε έξω; Ετσι κι εγώ...

Σκέφτεστε αρκετά τον θάνατο στα έργα σας, γιατί;

Περισσότερο σκέφτομαι την έννοια της ανυπαρξίας. Δεν μπορεί η συνειδήσή μου να αντιληφθεί την απουσία της. Δεν το πάνω. Ακόμη και σήμερα στην ηλικία που βρίσκομαι. Το υπάρχουν μου δεν κατανοεί το μη υπάρχουν.

Τι σας απασχολεί αυτή την εποχή που όπως λέτε γράφετε ακόμη;

Με απασχολεί ιδιαίτερα το παράλογο. Πώς είναι το να βλέπεις κάτι που οι άλλοι δεν βλέπουν.

Ποιον ανθρωπότυπο θέλετε να περιγράψετε διαχρονικά;

Τον μελαγχολικό άνθρωπο θα έλεγα σε γυναικείες γραμμές.

Θυμάστε μια μεγάλη συγγραφική επίδρασή σας εκτός του Σαχτούρη;

Βέβαια. Ο Πέτερ Χάντκε. Σπουδαίος. Με είχε εντυπωσιάσει «Η αριστερόχειρη γυναίκα» (μτφ. Σώτη Τριανταφύλλου, Μελένη). Το ύφος του. Μιλά για μια γυναίκα που ό,τι κάνει, το κάνει δίχως λόγο. Τα πράγματα απλά συμβαίνουν, πολύ βασικό.

(*) Στίχοι από το ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη: «Το Παράπονο» της συλλογής «Τα Ρω του Ερωτα», Ικαρος

«Δεν ξέρω πώς θα ήταν αλλιώς η ζωή μου χωρίς την ποίηση και το θέατρο» λέει η βραβευμένη ποιήτρια